

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	Історична візуалізація <i>вибірковий</i>
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	магістр 032 Історія та археологія
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2024-2025 / парний семестр / 2 рік
Викладач	Галь Б.О.
Профайл викладача	https://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/sklad-kafedri-istoriyi/gal-bogdan-oleksandrovyeh/
Контактний тел.	0664080517
E-mail:	hal.bohdan@msspu.edu.ua
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/osvitnij-protses-kafedri-istoriyi/vybirkovi-komponenty/magistratura/istorychna-vizualizatsiya/
Консультації	<i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Навчальний курс «Історична візуалізація» є невід'ємним складником системи підготовки викладачів історії за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» (PhD) і є необхідною складовою вивчення таких нормативних дисциплін: «Наукова та проектна діяльність», «Інноваційні методи викладання історії», «Історична антропологія». Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення способів візуальної репрезентації історичного простору, а також особливостей їх еволюції.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання навчальної дисципліни «Історична візуалізація» є сформувати у студентів уявлення про символічну комунікацію політичної і соціальної систем на основі закономірностей візуальної репрезентації.

Завданнями курсу є засвоєння необхідних для майбутнього спеціаліста обсягу й рівня знань щодо основних форм візуальної репрезентації історичних процесів та логіки їх еволюції.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі гуманітарних наук під час професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2. Загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- Цінування та повага різноманітності та мультикультурності;
- Здатність діяти соціально відповідально та громадянськи свідомо.

3. Фахові компетентності:

- Знання загальної діахронічної структури минулого;
- Критичне розуміння зв'язку між поточними подіями і процесами в минулому;
- Знання і повага до поглядів, обумовлених іншими національними або культурними особливостями;
- Здатність представити результати дослідження у формі звіту у відповідності з основними канонами дисципліни.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

- Знання загальної діахронічної структури минулого;
- Знати і володіти методологіями та проблемами, що відносяться до всіх основних хронологічних періодів історії, від найдавніших часів світу до сучасності, та використовувати їх при викладанні шкільних курсів Історії;
- Проявити здатність підготувати та подати в усній і письмовій формі відповідно до канонів дисципліни наукове дослідження середнього обсягу, яке демонструє здатність знаходити бібліографічну інформацію та первинні джерела і використовувати їх для вирішення деякої історіографічної проблеми;
- Здатність організувати складну історичну інформацію в логічно послідовній формі та чітко доносити її до аудиторії;
- Здатність подати результати дослідження у формі звіту відповідно до основних канонів дисципліни.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	Практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	40	20	60

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
-----------------	------	---	------------	----------	-------------	------------------

БЛОК 1.
Місце історії у visual studies

18	Тема 1. Вступ до дисципліни «Історична візуалізація»	Лекція (6 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	1-4			впродовж навчального семестру
26	Тема 2. Живопис як засіб історичної візуалізації	Лекція (10 год.) Семінарське заняття (6 год.) Самостійна робота (10 год.)	1-4			впродовж навчального семестру
20	Тема 3. Пластичні засоби історичної візуалізації	Лекція (6 год.) Семінарське заняття (4 год.) Самостійна робота (10 год.)	1-4			впродовж навчального семестру

БЛОК 2.
Візуалізація історичного «тексту»

20	Тема 4. Кінематографічні засоби історичної візуалізації	Лекція (6 год.) Семінарське заняття (4 год.) Самостійна робота (10 год.)	1-4			впродовж навчального семестру
18	Тема 5. Графічний роман як засіб історичної візуалізації	Лекція (6 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	1-4			впродовж навчального семестру
18	Тема 6. Інценування як засіб історичної візуалізації	Лекція (6 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	1-4			впродовж навчального семестру

7.2 СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
--------------------	---------------------

Тема 1. Вступ до дисципліни «Історична візуалізація»	1. Зміст visual studies. 2. Історія visual studies. 3. Специфіка історичної візуалізації.
Тема 2. Живопис як засіб історичної візуалізації	1. Уявлення про зображення як «художній запис». 2. Переосмислення/конструювання минулого в історичному живописі. 3. Стріт-арт як засіб історичної візуалізації.
Тема 3. Пластичні засоби історичної візуалізації	1. Скульптура як засіб візуалізації політичного. 2. Архітектура як засіб візуалізації політичного. 3. Вандалізм як художній перформанс.
Тема 4. Кінематографічні засоби історичної візуалізації	1. Художній кінематограф як засіб історичної візуалізації. 2. Документальний кінематограф як засіб історичної візуалізації. 2. Аніме як засіб історичної візуалізації.
Тема 5. Графічний роман як засіб історичної візуалізації	1. Історико-політичний графічний роман. 2. Історико-кримінальний графічний роман. 3. Історичні сюжети у фантастичному графічному романі.
Тема 6. Інценування як засіб історичної візуалізації	1. Середньовічний карнавал. 2. Ранньомодерний королівський театр. 3. Модерна революція як театральне дійство.

7.3 СХЕМА КУРСУ (СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ)

Тема семінарського заняття	Зміст практичного заняття
Тема 1. Історичні сюжети у visual studies	1. Гамбургська школа іконології (Е. Гомбріх, Е. Панофський, А. Варбург, Е. Кассіпер). 2. Психоаналітичний, структуралістський (семіотичний) і соціально-історичний підходи. 3. Феміністський підхід.
Тема 2. Інтерпретація історичних сюжетів у класичному живописі	1. Образи чужинців у пізньосередньовічній західноєвропейській іконографії. 2. «Меніни» Д. Веласкеса (1656) як сюжет про успадкування влади. 3. Стріт-арт від Banksy: перетворення історії на «низову» політичну дію.

Тема 3. Об'ємні форми історичної візуалізації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Статуя Августа з Прима Порта (20 р. до н.е.) як політична програма. 2. Вандомська колона як спроба увіковічення влади. 3. Індивідуальний, колективний і державний вандалізм.
Тема 4. Створення кінематографічної ілюзії присутності при історичному процесі	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Броненосець «Потьомкін» С. Ейзенштейна (1925): візуалізація революційної дії. 2. «Нанук з Півночі» Р. Флаєрти (1922): народження документального кіно. 3. «Спогади про майбутнє» К. Отото (1995): прогнозування історії.
Тема 5. Історія на сторінках графічного роману	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Маус. Сповідь уцілілого» А. Шпігельманає. 2. «З пекла» А. Мура. 3. Історичний процес у «геройських» коміксах (Бетман, Капітан Америка, Диво-жінка).
Тема 6. Відтворення історії у театрал(ізова)ній постановці	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вертеп і карнавал: кругообіг історії. 2. Версальський театр Луї XIV. 3. Історичні сюжети на сцені революційного театру.

7.4 СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Тема 1. Вступ до дисципліни «Історична візуалізація»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст visual studies. 2. Історія visual studies. 3. Специфіка історичної візуалізації.
Тема 2. Живопис як засіб історичної візуалізації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Уявлення про зображення як «художній запис». 2. Переосмислення/конструювання минулого в історичному живописі. 3. Стріт-арт як засіб історичної візуалізації.
Тема 3. Пластичні засоби історичної візуалізації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Скульптура як засіб візуалізації політичного. 2. Архітектура як засіб візуалізації політичного. 3. Вандалізм як художній перформанс.

Тема 4. Кінематографічні засоби історичної візуалізації	1. Художній кінематограф як засіб історичної візуалізації. 2. Документальний кінематограф як засіб історичної візуалізації. 3. Аніме як засіб історичної візуалізації.
Тема 5. Графічний роман як засіб історичної візуалізації	1. Історико-політичний графічний роман. 2. Історико-кримінальний графічний роман. 3. Історичні сюжети у фантастичному графічному романі.
Тема 6. Інценування як засіб історичної візуалізації	1. Середньовічний карнавал. 2. Ранньомодерний королівський театр. 3. Модерна революція як театральне дійство.

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Види контролю: поточний, періодичний, підсумковий (семестровий).

Методи, які будуть використані для оцінювання результатів навчання:

- усний;
- письмовий (періодичний контроль (контрольні роботи));
- тестовий контроль;
- практична перевірка під час семінарських занять;
- контроль виконання завдань самостійної роботи (реферати, есе, презентації, творчі проекти тощо);
- підсумковий (семестровий) – екзамен.

Періодичний контроль складається з чотирьох контрольних робіт (перший та другий періодичний контроль у VII і VIII семестрі). Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання.

Екзаменаційний білет включає тестові завдання та відповіді на три розгорнуті питання з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (під час семінарських занять), контролю виконання завдань самостійної роботи (есе, презентації, творчі проекти), періодичного контролю періодична контрольна робота, екзамену. За результатами суми двох періодичних контрольних робіт, оцінки за поточний контроль та екзаменаційної оцінки виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Загальна система оцінювання курсу здійснюється згідно з Положенням про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького №34/01-05 від 28. 10.2019 р.

Критерії оцінювання поточного контролю на семінарських заняттях (усне, письмове опитування):

«5» – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«4» – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«3» – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.

«2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

Критерії оцінювання періодичного контролю

Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Максимальна кількість балів – 30.

Десять тестових завдань по 1 балу – 10 балів.

Два розгорнуті питання по 10 балів.

Розгорнуті відповіді на 2 завдання оцінюються за 10-бальною шкалою.

10-9 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможній мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу.

8-7 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми, але ще не зовсім правильно може використати знання на практиці. Має незначні помилки у викладі матеріалу.

6-5 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал; не дає вичерпної відповіді на контенті питання.

4-3 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні.
1-2 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0 балів: відповідь відсутня

Критерії оцінювання підсумкового (семестрового) контролю

Підсумковий контроль з дисципліни «Історична візуалізація» відбувається у формі екзамену. Екзаменаційний білет включає тестові завдання та відповіді на три розгорнуті питання. Максимальна кількість балів 100.

Тестові завдання 10 тестів по 1 балу. Розгорнуті відповіді на два завдання оцінюються за 30-бальною шкалою.

25-30 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

19-24 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.

13-18 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, поверхово сприймає його зміст, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал. Не здатен виділяти суттєві ознаки вивченого.

7-12 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні. Допускає багато суттєвих помилок у викладенні матеріалу.

1-6 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого.
0 балів: відповідь відсутня.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

- 1 Abe S. *Imagining Sculpture: A Short Conjectural History*. Hirmer Publishers, 2021. 384 p.
- 2 Christie I., Vassilieva J. (ed.). *The Eisenstein Universe*. Bloomsbury Academic, 2021. 312 p.
- 3 Dauber J. *American Comics: A History*. W.W. Norton & Company, 2021. 592 p.
- 4 Ellsworth-Jones W. *Banksy: The Man behind the Wall: Revised and Illustrated Edition*. Frances Lincoln, 2021. 272 p.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

1. Isbouts J.-P. *Ultimate Visual History of the World: The Story of Humankind From Prehistory to Modern Times*. National Geographic, 2021. 656 p.
2. Justi C. *Velázquez and his Times*. Parkstone International, 2021. 256 p.
3. Rybczynski W. *The Story of Architecture*. Yale University Press, 2022. 360 p.
4. Stuckman Ch. *Anime Impact: The Movies and Shows that Changed the World of Japanese Animation (Anime Book, Stusio Gibli and Readers of The Soul of Anime)*. Mango, 2018. 350 p.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Бібліографічна і реферативна база даних SCOPUS. URL: <http://www.scopus.com/>
2. Міністерства освіти і науки України (нормативні документи в галузі освіти і науки). URL: <http://www.mon.gov.ua>
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. RAND («Research and Development») Corporation. URL: <https://www.rand.org/>